

Gespreksnotitie tbv rondetafelgesprek d.d. 3 oktober 2018 over het actieplan “Verbetering Feitenonderzoek in de Jeugdbeschermingsketen”

Blok 4: Jeugd & Justitie

Indiener: mw. mr. Inge Schepens (advocaat Jeugdbescherming Gelderland)

Bij ingrijpende beslissingen zoals die in het kader van de jeugdbescherming kunnen worden genomen is vanzelfsprekend een goede onderbouwing van beslissingen en daarmee kwalitatief hoogstaand feitenonderzoek van groot belang. Hoewel in de praktijk de kwaliteit van rapportages en verzoekschriften over het algemeen goed is en plannen steeds vaker samen met de cliënt worden gemaakt, richt het actieplan zich op die punten die verbetering behoeven.

Vanuit het perspectief van de GI's, de gecertificeerde instellingen voor jeugdbescherming en jeugdreclassering, heb ik de afgelopen 15 jaar hier het nodige in zien verbeteren. Daar waar in het verleden de rechter de verzoeken van de jeugdbeschermer veelal voldoende onderbouwd achtte is dit thans van een geheel andere orde. Zo wordt in ieder geval door de rechter nadrukkelijker om onderbouwing van de verzoeken gevraagd, door overlegging van rapportages en documenten en wordt de jeugdbeschermer vaker gevraagd naar de feiten en meningen (conform artikel 3.3 Jeugdwet). Tevens zorgt een adequate (juridische) ondersteuning van cliënten er tijdens procedures voor dat stellingen of onderbouwingen ter discussie kunnen worden gesteld. De cliënt heeft diverse ingangen om een in zijn/haar ogen ondeugdelijk feitenonderzoek aan de orde te stellen. Zo zijn er klachtprocedures (bij de instelling of bij SKJ), heeft de cliënt diverse privacyrechten (inzage & afschrift, correctie), kan de cliënt een beroep doen op een vertrouwenspersoon, cliëntondersteuner en/of advocaat, en zijn er diverse rechtsingangen bij de rechter (w.o. geschillenregeling OTS, beroep op contra-expertise ex art. 810a Rv, verzoek benoeming bijzonder curator, mogelijkheid van hoger beroep).

Daarnaast zijn er diverse prikkels voor jeugdbeschermers die ervoor moeten zorgen dat de kwaliteit van rapporteren goed is. Zo draagt de inzet van oplossings- en gezinsgerichte methodieken bij aan cliëntparticipatie en betere samenwerking met de cliënt. Tevens zorgt de introductie van het zogenaamd dynamisch rapporteren ervoor dat steeds gewerkt wordt met een actuele beschrijving van de situatie. Om invulling te geven aan de wettelijke verplichting op grond van artikel 3.3 Jeugdwet (scheiden van feiten en meningen in rapportages) is voor de GI's een richtlijn opgesteld 'Feiten volledig en naar waarheid aanvoeren'. Deze richtlijn bevat instructies ten aanzien van o.a. het onderscheiden van feiten en meningen, het opnemen van bronnen in rapportages en het verwerken van de reactie van cliënten op ontvangen informatie.

Tenslotte zorgen ook klachtprocedures, zowel bij de instelling zelf als bij het SKJ, voor blijvende aandacht en scherpste in dossiervorming.

De 'winst' is volgens mij niet zozeer te behalen in een verdere versterking van de rechtspositie van cliënten. Dit zal er naar mijn overtuiging niet voor zorgen dat de kwaliteit

van het feitenonderzoek toeneemt. Het verschil van mening zit meestal in de interpretatie van de feiten en niet in de feiten zelf. Bovendien, zoals hiervoor uiteengezet, zijn er al diverse mogelijkheden voor cliënten om door de jeugdbeschermer naar voren gebrachte feiten te betwisten c.q. te zorgen voor aanscherping van het feitenonderzoek. Daarnaast zijn er voldoende prikkels voor jeugdbeschermers om zo zorgvuldig mogelijk te rapporteren. Het nog verder reguleren van het reeds complexe werk van de jeugdbeschermer zou het onuitvoerbaar maken. Voorkomen moet mijns inziens worden dat de jeugdbeschermer de rol van rechercheur krijgt. In het bijzonder in de complexe scheidingszaken lopen jeugdbeschermers regelmatig aan tegen tegenstrijdige verhalen van de ouders en leeft de verwachting dat jeugdbeschermers in staat zijn feiten van fictie te scheiden, danwel grondig onderzoek te doen naar de door ouders gestelde feiten. Dit is echter veelal niet mogelijk en levert bovendien ook geen oplossing op voor het verminderen van de concrete ontwikkelingsbedreiging van het betreffende kind. Sterker nog, de belangen van de kinderen dreigen dan ondergeschikt te worden gemaakt aan die van de veelal mondige en veeleisende ouder.

Waar is de winst dan wel te behalen? In ieder geval in blijvende aandacht binnen de GI's voor de zorgvuldigheid in rapporteren en in het steeds op de agenda houden van de wijze van rapporteren in het contact met cliënt. Daar waar een jeugdbeschermer signaleert dat er onvrede of onbegrip is met de gepresenteerde feiten, is tijd en aandacht nodig om hierover het gesprek te voeren, met ondersteuning indien dit wordt gewenst door de cliënt. Ingrijpende beslissingen vragen om onderbouwing en uitleg hierover aan ouders en kind, zodat deze voor hen navolgbaar zijn. Dit is noodzakelijk voor een goede samenwerkingsrelatie en respectvol contact. Dat hier nog winst valt te behalen blijkt ook uit de recente tussenevaluatie van de herziening van de kinderbeschermingsmaatregelen. Daarin wordt weliswaar geconstateerd dat er meer bewustzijn is over het belang kinderen te spreken over verzoekschriften, maar blijkt tevens dat de GI's verzoekschriften minder vaak met de minderjarige bespreken dan de raad voor de kinderbescherming. Daarnaast valt winst te behalen in het blijvend investeren in het opleiden en coachen van jeugdbeschermers in rapporteren zoals de wet dit heeft beoogd en uitgewerkt is in de richtlijn 'Feiten volledig en naar waarheid aanvoeren'. Tenslotte kan winst worden behaald in het daadwerkelijk effectueren van de rechtspositie van cliënten door hen beter voor te lichten over de mogelijkheden danwel hen te verwijzen naar een ondersteuner. Maar laten we niet uit het oog verliezen dat het bij onvrede over de inhoud en kwaliteit van de rapportages ook vaak gaat over onvrede van ouders over - in het belang van het kind - genomen beslissingen.

Mw. mr. I.J.M. Schepens

Arnhem, 25 september 2018